

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Novæ Observationes Et Additiones Ad A. R. P. D. Bartholomæi Gavanti Congreg. Cleric. Regul. S. Pauli ac Sac. Rit. Congregat. Consultoris Commentaria In Rubricas Missalis Et Breviarii Romani

Adjectis Summorum Pontificum & Sac. Rit. Congreg. Decretis usque ad
præsens emanatis

Complectens omnia Gavanti Commentaria in Rubricas Breviarii - Cum
Indicibus Decretorum, Rerum atque Verborum notabilium

Merati, Gaetano Maria

Augustæ Vindellicorum, 1740

VD18 10783695-002

De Psalmis. VIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39775

- 6 *Psalmi de Dominica ad Vesperas, ut plurimum dicuntur in Vesperis Fectorum, excepto ultimo, qui mutatur; cum vero aliter fieri debet, suis locis notatur. In Vesperis infra Octavam dicuntur Psalmi, ut in secundis Vesperis Festi; sed in primis Vesperis diei Octava dicuntur, ut in primis Vesperis Festi, nisi aliter notetur.*
- 7 *In fine Psalmorum semper dicitur, Gloria Patri, praterquam in Psalmo, Deus Deus meus, ad te de luce vigilo, & in Psalmo, Laudate Dominum de Caelis, qui conjunguntur cum aliis Psalmis, & in fine ultimi tantum dicitur Gloria, in suis locis notatur. Praterquam non dicitur in triduo majoris hebdomada ante Pascha, nec in Officio Defunctorum, cujus loco pro Defunctis dicitur, Requiem aeternam dona eis Domine, etiamsi fiat Officium pro uno tantum.*
- 8 *Ut sacra vulgata editionis puritas inconsusa, & illibata servetur, etiam quoad interpunctiones, & distinctiones in Sacris Bibliis appetitas, additus est Asteriscus, ut sit nota musicae partitionis in medio versu.*

Novæ Observaciones & Additiones ad Gavanti

Cap. VIII. De Psalmis.

I. Gavant, pag. 58. col. 1. n. 1. -- *Si Psalterium Sacerdos ignoret &c.*) Quanti momenti esset apud veterem Ecclesiam hæc disciplina, ut Clerici Psalterium totum animo perciperent, & memoria custodirent, præter August. testimonium, hic à Gavanto nostro laudatum, illud etiam præclare demonstrat, quod legimus de Gregorio Magno, qui Episcopam ordinare recusavit Johannem Presbyterum, utpotè Psalmorum nescium, & id habetur in ejusdem Pontificis Epistola 44. lib. 4. Idem Sanctissimus Pontifex antequam quempiam ordinaret Episcopum, inquirebat, an Psalmos memoriter teneret, nec ne, ut colligitur ex Epistola 34. lib. 8. ad Episcopum Clulinum de Johanne Diacono promovendo in Episcopatum Balneoregientem, ubi hæc scribit: *Requirendum quoque est, si in opere Dei studium habuit, vel Psalmos novit.* Et in Epistola 6. libri 12. habetur, quod ab eodem Pontifice repulsus fuit ab Episcopatu Anconitano; ad quem erat electus Rusticus Diaconus, qui Psalmorum ignarus repertus fuit. Hunc eundem morem in ordinandis primi Ordinis Sacerdoti-

bus reintegravit Oecumenica Synodus Nicæna II. his verbis: *quoniam Psallentes Deo spondemus: in justificationibus tuis meditabor; non obliviscar sermones tuos: omnes quidem Christianos salutare est hoc servare; eos autem præcipuè, qui Sacerdotalem Dignitatem obtinent; quamobrem decernimus, quemlibet, qui ad Episcopalem gradum est provehendus, Psalterium omninò nosse: ut ex eo omnem quoque suum Clericum ita institui moneat.* Concilium pariter Toletanum VIII. Anno Domini 653. coactum, hunc justissimum Canonem edidit, ut videre est Tom. 2. Collectionis maximæ Conciliorum Hispaniæ factæ à Sapientissimo Cardinali Josepho Saenz de Auguirre pag. 566. -- *Solicite constituitur, atque decernitur, ut nullus cujuscunque dignitatis Eccl. si. st. ca. deinceps percipiat gradum, qui non totum Psalterium, vel Canticorum usualium, & Hymnorum, sive baptizandi perfecte noverit supplementum* -- Hujus Canonis memores PP. Concilii Coyacensis in Diœcesi Ovetensi Anno 1050. decreverunt, *ut Archidiaconi tales Clericos, constitutis quatuor temporibus, ad ordines ducant, qui perfecte totum Psalterium, Hymnos, & Cantica,*

ica, Epistolas, Evangelia, & Orationes sciant. Hoc idem antiquæ Disciplinæ caput Anno 889. suis Presbyteris commendat Riculphus, Sueslionum Episcopus, cum in sua ad illos Constitutione scripsit. *Monemus, ut unusquisque vestrum Psalmos, & Sermonem Fidei Catholicæ, cuius initium, Quicumque vult salvus esse, & Canonem Missæ, ac Cantum, vel computum memoriter, & veraciter, ac correctè tenere studeat.* In Ecclesia etiam Constantinopolitana inter veteris suæ disciplinæ Officia id fuit, ut Clerici Psalmos omnes memoriter complecterentur: hinc Gennadius, ejusdem Sedis Antistes, is, qui Anatolio successit, non diu post Chalcedonense Concilium noluit ordinare Sacerdotem Diaconum illum, qui prius Psalterium ledulo in ore non habuisset: Ita Nicephorus *lib. 5. Histor. cap. 27.* & Theodorus Lector in *Collectan.* narrat, Archiepiscopum Leonem in more habuisse, ut neminem Sacris Ordinibus initiaret, qui Psalterium nesciret. Cæterum Psalmos memoriter, & sine libro cantandi mos diu viguit, ejusdemque moris adhuc in quibusdam locis remanserunt vestigia, ut de Ecclesia Lugdunensi, & Rhotomagensi &c. nec non de Carthusianis asseverat Gullanvileus in notis suis eruditissimis ad suprâ memoratam Epistolam 45. Divi Gregorii. Immo hanc esse disciplinam PP. Benedictinorum præscriptam à S. P. Benedicto, infert Hæphtenus *lib. 7. tract. 4. disquisit. 2.* ex verbis suæ Regulæ, quæ habentur *cap. 9.* & hanc esse antiquam veterum Monachorum consuetudinem, Psalterium, aliosque Sacræ Scripturæ libros memoræ commendandi, pluribus auctoritatibus ostendit Edmundus Martene in suo eruditissimo Commentario ad prædictum *cap. 9.* Regulæ S. Benedicti.

II. Gavant. pag. 58. col. 2. n. 2. -- *Unde ferè idem est Psalmus, quod Hymnus &c.* Psalmos Davidicos, Hymnos quoque, & appellatos fuisse, & bene appellari posse, nos pariter suprâ insinuavimus, agentes de Sacris Gavant. Rubr. Brev.

Hymnis. Quapropter licet ex usu Ecclesiæ Hymnus strictè acceptus distinguatur à Psalmis, ut innotescat discrimen inter Laudes Divinas à Davide factas, & alias Laudes à Catholicis Doctoribus compositas, nihilominus si vera significatio attendatur, idem omnino sunt Hymnus, & Psalmus, utraque enim vox explicat Laudem Dei cum metro, & utraque exigit cantum ad sui perfectionem; idcirco qui à nobis dicitur *Liber Psalmorum*, ab Hebræis dicitur *Liber Hymnorum*, & Philo *lib. de Mundo* loquens de Davide, Psalmorum Auctore, vocat eum nomine Hymnographi. Has, & alias rationes in hujusce veritatis comprobationem adducit P. Anacletus Siccus in præfatione præfixa suo erudito libro inscripto *de Ecclesiastica Hymnodia*, in quo agit de Divina Psalmodia, quæ quidem liber prius ex Italico prælo in lucem emissus, paucos post annos Antverpiæ Typis Plantinianis fuit recusatus.

III. Gavant. pag. 58. col. 2. n. 3. -- *Psalterium, quo Romana Ecclesia utitur &c.* Primam Latinam Scripturæ Versionem Romæ factam fuisse, verisimile est, statim enim ut Romani Christianam Religionem amplexi sunt, Sacra Scriptura ex Græco, in ipsorum idioma translata fuit, & equidem tanta est hujusce Versionis antiquitas, ut translatoris nomen ignoretur; Itala tamen appellata est hæc Versio, & usque modò hoc nomen retinet, & est communis sententia, quòd ex veteri illa Græca LXX. Interpretum expressa fuerit. Aliæ postea pariter ex Græco textu LXX. & non ex Hebræis fontibus Latinæ Versiones prodierunt, quia, ut scribit S. Augustinus *libro 2. de Doctrina Christiana cap. 11.* quicumque sibi videbatur utramque linguam, Græcam, & Latinam aliquantulum callere, ausus est novam Sacrorum Bibliorum exarare interpretationem. Sed inter omnes illa ubique recepta fuit, quæ Itala dicebatur, ipso Augustino testante *lib. cit. cap. 15.* his verbis: *In ipsis interpretationibus*

Y

Itala

Itala ceteris praeferatur, nam est verborum tenacior cum perspicuitate Sententia.

Hæc versio Romana pariter appellata fuit, quia illam ab initio recepit Romana Ecclesia, & quia forsitan, ut mox dixi, hæc versio Romæ ex Græco Textu fuit expressa ab aliquo Apostolorum Discipulo, & à primis Ecclesiae Fundatoribus visa, & approbata, atque ab his simul cum fidei depositio successoribus concredita. Hac versione non solum Sedes Apostolica, sed & reliquæ Occidentales Ecclesiae utebantur; quamvis in eam temporis progressu aliqua mutationes irreperint, vel Scriptorum audacia, sive oscitantia, vel Episcoporum licentia, qui vel verba, vel sententias ad suæ Regionis idiotismos accommodarunt. Porro integrum huius versionis corpus nullibi extare autumat Cardinalis Bona lib. 1. de Rebus Liturgicis cap. 3. cum enim Hieronymi versio tanquam Hebraicis exemplaribus magis respondens ceperit in Ecclesiis legi, citari à Conciliis, & à Scriptoribus exponi; vetus illa negligi cepit, donec tandem omnino periit, quod ducentis, & amplius Annis post Hieronymum contigisse putat idem doctissimus Cardinalis; solum autem Psalterium remansit, quia, cum illud Fideles adhiberent in Divinis Officiis, ipsumque memoriae diligenter mandassent, adduci non potuerunt, ut novam editionem Hieronymianam ediscerent. Ex hoc Psalterio S. Gregorius Introitus Missarum, & reliqua excerpit, quæ in suo Antiphonario continentur. Hujus Italicae versionis præcipuos errores Romæ circa Annum 382. jussu Damasi Papæ correxit S. Hieronymus ad Fidem editionis LXX. à qua Italica versio non semel discrepabat. Correxit, inquam, vir Sanctus editionem illam Latinam, sed tumultuario opere, ut ipse testatur in Epist. ad Paulam, & Eustochium: *sicut cursim magna illud ex parte correxi.* Eo Psalterio, ita et b Hieronymo correcto, usæ est primæ Ecclesie Romana, deinde ad alias Ecclesias, sed minori successu, delatum est; Populi enim

antiquæ assueti versioni, S. Doctoris correctiones negligebant, ita ut non multo post tempore totum opus mendis fœdaturum fuerit: *Quod quia rursus vide i* (ita Hieronymus ad Paulam, & Eustochium) *Scriptorum vitio depravatum, plusquam antiquum errorum, quam novam emendationem valere me cogitis &c.* Quapropter duabus prædictis Matronis instantibus circa Annum 384. novam ipsæ veram versionem Latinam, cum Bethlehem versaretur, è Textu LXX. expressam suscepit; quæ non fuit pura correctio, ut prima Romæ facta, sed vera nova versio, & quidem accuratissima, atque omnino emendata, & de hac sua editione scribit ille ad Sophronium dicens: *Quoniam (LXX) translationem diligentissime emendam olim mea lingue hominibus dedi.* Psalterium hoc Bethlehem ab Hieronymo secundò emendatum, illud idem est, quo nunc in Breviariis utitur Romana Ecclesia, & quod in corpore Sacrorum Bibliorum reperitur; & quod etiam Gallicanum est appellatum. Prima autem editio Psalterii etiam juxta Hieronymi correctionem Romana dicta fuit, & ad illam veterem Latinam interpretationem pertinere non levi conjectura creditur, quam Divus Augustinus lib. 2. de Doctrina Christiana cap. 11. Italiam appellat. Primi, qui ab hac Itala veteri Psalmorum editione discessere, fuerunt Galli; hi etenim alteram B. Hieronymi veram versionem, & correctionem diligentissimam Bethlehem factam, obelis, & asteriscis, additionibusque ex Theotione desumptis condistinctam, priori prætulerunt, post S. Gregorium Turonensem Episcopum, qui illam, ut scribit Wulfridus Strabo de Reb. Eccles. cap. 25. à Partibus Romanis mutuatam, in Galliarum dicitur Ecclesiam transtulisse, unde & Gallica dici cepit. Ex Galliis mox in Germaniam facilè commigravit, ipsomet Wulfrido scribente - - Galli, & Germanorum aliqui secundum emendationem, quam Hieronymus Pater de LXX. editione composuit, Psalterium cantant. - - Eruditil-

ditissimus tamen Mabillon in sua *Disquisitione de Cursu Gallicano* num. 22. demonstrare contendit, eo tempore, quo Gregorius Turonensis Antistes Historiam suam scribebat, Psalterium ab Hieronymo emendatum, quod Gallicanum vocatur, nondum in Gallia receptum fuisse, sed admissum putat tale Psalterium medio Gregorium inter, & Walfredum intervallo, opera fortasse S. Bonifacii Moguntini Pontificis, qui illud Gallicanis, Germanisque Ecclesiis probabiliter tradidit.

IV. Gavant. eod. n. 3. - *Quod adhibetur Roma in ade Vaticana S. Petri &c.* Prima, seu Romana Psalmorum editio nonnisi post X. Christi Seculum in Italia ipsa sensim commutari cepit, nam cum S. Franciscus suis Fratribus praeceperit, ut secundum Riturum Ecclesiae Romanae Divina peragerent, excepto Psalterio Romano; hinc discimus, per id tempus in Umbria Romanam Psalterii editionem obsolevisse, & Psalterium juxta Divi Hieronymi interpretationem in usu fuisse. Res inde eò deducta est, ut sub Sixto IV. Roma tantum, ejusque districtus (continentia scilicet Urbis, quaquaversum ad XL. lapidem protensa) priscam Romanam editionem retinuerint. Et eundem in Archivo Canoniceorum Basilicae Liberianae S. Mariae ad Praesepe, extat Psalterium Romanae editionis hac inscriptione praenotatum -- Ad honorem omnipotentis Dei, & gloriosissimae Virginis Mariae, Matris ejus, incipit Psalterium ad usum Venerabilium Dominorum Canoniceorum Venerabilis Basilicae, & Ecclesiae S. Mariae Majoris de Urbe, secundum consuetudinem Clericorum Romanae Urbis, ejusque districtus &c. -- Quodque Psalterium scriptum, & illuminatum fuit sumptibus, & expensis nobilissimae Dominae, Donnae Caredonnae de Annibalis de Urbe, tempore Archipresbyteratus Reverendissimi Domini, Domini Guillelmi de Estoutevilla, Episcopi Ostiensis, Cardinalis Rothomagensis, ac SS. D. N. Sixti P. IV. Camerarii di-

gnissimi, sub A. D. 1480. tempore SS. Domini, Domini Sixti PP. IV. Anno verò ejus nono.

Hispaniam autem quod attinet, ad S. usque Gregorium VII. Romana Psalterii editione usam fuisse, indubitanter creditur, nam ad id usque temporis proprium Riturum constanter tenuit, quem Mozarabicum dicunt, in quo Psalmi ex prima Romana editione continentur; quin etiam nunc, ubi Ritus ille adhuc in Hispania viget, juxta eandem editionem psallitur. Tandem inharendo Decreto Concilii Tridentini, S. Pius V. Pontifex Maximus Breviarium Romanum in meliorem formam redegit, & ad communem ferè omnium Ecclesiarum usum restituit, ejusque jussu tunc ubique recepta est Vulgata, seu Gallicana Psalmorum editio, praeterquam in sola Basilica Vaticana, in qua nunc etiam vetus Psalterium juxta antiquam, & Italicam dictam editionem religiosissime recitatur, & accuratè sublatis mendis, quae irreperant, pristinae integritati restitutum, quod notat etiam Cardinalis Bona *loc. supra cit. num. 4.* Eadem versione extra Urbem utitur etiam hodie vetusto more Ecclesia Ambrosiana, necnon Ducalis Basilica S. Marci apud Venetias, & in Hispania, ut dixi, utuntur eodem Psalterio antiquo Romano omnes Clerici illi, qui ex institutione Francisci Ximenes, Archiepiscopi Toletani, psallunt juxta Riturum Mozarabicum. Reliquae autem omnes Occidentales Ecclesiae unicum tantum Psalmum, nempe XCIV. qui Invitatorius dicitur, quotidie juxta Italiam editionem recitant, & solum in sollemni Festo Epiphaniae ferè ab omnibus recitatur idem Psalmus juxta editionem Vulgatam, & Gallicanam.

Præfati utriusque Psalterii Codices tam Romani veteris, quam Gallicani exactissimis exemplaribus respondentes in lucem emisit saepe laudatus Card. Thomasius Romae Anno 1683. Typis Tinassii, præmissâ juxta morem suam eruditissima Praefatione.

Recentissime autem in Tom. 4. Anastasii, Bibliothecarii Salvionianæ & Vaticanae editionis, insertum reperitur Psalterium cum Canticis juxta Vulgatam antiquam Latinam, & Italiam Versionem, Veribus prisco more distinctum, quod in Romana Ecclesia ab Apostolico ferè ævo usu receptum; postmodum verò à Divo Hieronymo recognitum, & emendatum; nunc etiam intactum ex parte, ac ferè primævum (in aliquibus enim ad laudatam Divi Hieronymi Versionem castigatum, atque compositum est) in Sacrosancta Vaticana Basilica obtinet, ut dixi, caniturque vicissim in Divina Psalmodia. Prædictum Psalterium è tenebris Archivi Cathedralis Ecclesiæ Veronensis, recens in lucem emissum fuit ex Codice Græco-Latino miræ, ac plusquam millenariæ antiquitatis, uncialibus characteribus exarato, summa fide, ac diligentia, in omnibus ferè locis, in quibus ab Editione Vulgata, Clementis VIII. jussu recognita, discrepat, & cum veteribus Psalteriis collatum, opera, & studio Josephi Blanchini, præstantissimi Viri, Veronensis Congr. Oratorii Presbyteri de Urbe.

Antequam postremam manum nostris hisce Observationibus imponam, meminisse lubet, quod Divus Hieronymus in Correctione, & Versione Psalmorum ter laboravit. Primò Romæ, quando jussu Damasi Pape Italiam Psalmorum Versionem, ex Translatione LXX. Interpretum expressam, à nonnullis mendis expurgavit, quæ Versio ita emendata, statim à Romana Ecclesia recepta fuit. Secundò in Psalmorum versione, & correctione laboravit Hieronymus, quando Bethlehem degens instantibus Paula, & Eustochio admiscuit editioni LXX. editionem Theodotionis, obelis, & asteriscis notatam, de qua versione jam satis supra. Tertio denique aliam versionem Psalterii adornavit S. Doctor, & est illud Psalterium, quod Hebraicum nominatur, quia nimirum petente Sophronio vertit immediatè ex Hebraicis

Fontibus, quæ versio extat inter opera ejus, & quia ex Hebraico Textu immediatè translata fuit, ab aliis duabus suis Editionibus, Græco Textui LXX. consonis, plurimum discrepat, tam in verbis, quam in sententiis, ut quisque potest ex utriusque collatione prospicere. Hæc autem ideò recepta non fuit, quia duæ Priores quotidiano usu in Ecclesiis frequentatæ, sine magna Divini Officii perturbatione, abrogari non poterant. Adlaboravit etiam super Davidicum Psalterium maximus hic Ecclesiæ Doctor, quando diligenter adnotavit discrepantias inter Psalterium Græcum, & Latinum, admonendo, quodnam Hebræo magis congrueret, ut colligitur ex ejusdem Epistola 135. quæ est ad Suniam, & Fretellam.

V. Gavant. pag. 58. col. 2. n. 4. -- *Communior est sententia, esse omnes unius Davidis &c.*) Agit hoc loco Gavantus de Psalmorum Auctore; circa quam quæstionem non una est, sed varia Patrum Sententia, ut etiam Gavantus fateatur, alii enim omnes Psalmos uni Davidi tribuunt, alii verò aliquos Psalmos alijs Auctoribus adscribunt. S. Chrysostomus in *Psalmum* 50. S. Ambrosius *Præfat. in Psalm.* S. Augustinus de *Civitate Dei lib. 17. cap. 14.* Theodoretus *Præfat. in Psalmos*, Calliodorus *Prolegom. in Psalmos*. Euthymius *Præfat. in Psalmos*, Philastrius *heresi 79.* priorem amplectuntur sententiam, quam Gavantus communem appellat. Oppositam tamen opinionem tuentur S. Hilarius *Prolegomen. in Psalmis.* Vulgatus Athanasius in *Synopsi*, S. Hieronymus *Epist. ad Sophronium.* & *Epist. ad Cyprianum*, aliique sexcenti, ut asseverat Celebris Vir Augustinus Calwet in sua eruditissima Dissertatione super hac materia, in qua utriusque opinionis rationes diligenter discutit, nec non allegatorum Auctorum monumenta, & concludit, tantam esse Turbam Scriptorum ex utraque parte, oppositam Sententiam sustententium, ut si auctoritate res agenda esset, ancipites versaremur; & cum

Textus

Textus Scripturæ, Patrum Testimonia, & Ecclesiæ Traditio nihil in ea re satis certi habeant, ideo post sedulam discussionem, quæ magis probatur sententiam tenere, singulis permillum esse arbitrat.

VI. Gavant, pag. 59. col. 1. n. 6. -- *Ordo Historiæ ut difficillimè haberi potest &c.*) Triplicem Ordinem Psalmorum Gavantus num. 5. proponit, nempe Biblicum, Historicum, & Ecclesiasticum; hoc numero verò 6. agens de Ordine Historico, quo scilicet tempore quisque Psalmus fuerit compositus, adstruit, quod difficillimè haberi potest; hanc tamen chronologicam Psalmorum seriem supralaudatus Calmet diligentissime tradit post Dissertationem, quam exaravit in quindecim Psalmos Graduales.

VII. Gavant, pag. 59. col. 2. n. 8. -- *Ut ipse Damasus faceret in Epistola ad Hieronymum in Tom. I. Conciliorum &c.*) Nullo modo admitti potest, quod ante Damasi Pontificatum nullus ferè recitaretur Psalmus in Ecclesia Romana, constat siquidem ex dictis suprâ, quod Hieronymus iussu Damasi Psalterium recensuerit, & correxerit errores, qui in illud irreperant, quod quidem Psalterium profecto usurpatum fuit ab Apostolico avo. Epistolam autem Damasi ad Hieronymum, cui assertum Gavanti innititur, supposititiam esse unâ cum Hieronymi responsio ad Damasum, eruditi omnes affirmant, & præclare demonstrat Emmanuel à Schelestrate in secunda parte Antiquitatis illustratæ. Vide etiam, quæ diximus suprâ in Observationibus ad Caput 4. num. 3. de Epistola supposititia Hieronymi ad Damasum.

VIII. Gavant, pag. 60. col. 1. n. 11. -- *Ex Institutione Damasi &c.*) Atterit hoc loco Gavantus, in fine cuiusque Psalmi additum esse *Gloria Patri, & Filio* ex Institutione Damasi; verum videnda sunt ea, quæ diximus suprâ in nostris Observationibus ad Caput 4. n. 3. à quibus repetendis hæc abstinemus.

IX. Gavant, pag. 60. col. 2. n. 14. -- *Renovaverunt hanc Cantum Clerici Regulares &c.*) Mentionem hic facit Gavantus nostræ Congregationis, cui tribuitur, quod Cantum primitivæ Ecclesiæ renovaverit, nempe modico flexu vocis Psalmos canendo. Hanc simplicem cantionem ab Apostolis derivatam esse, colligitur ex S. Isidoro lib. 5. cap. 1. ubi ait: *Primitiva Ecclesia ita psallit, ut modico flexu vocis faceret Psalmum in resonantia, ita ut pronuncianti vicinior esset, quam canenti.* Apostolos imitati sunt primi illi Ægypti Patres, de quibus Cassianus Insti. ut. lib. 2. cap. 5. ait: *Ab Angelo edoctus fama est, ut d. odecim Psalmos parili pronunciantione, & simplici voce tenore deinceps, ut ipse cecinerat, canerent.* Divus Augustinus postquam in vita Christiana magnos progressus fecerat, illam modulationis suavitate, quæ tantopere ipsi placuerat, simplici Psalmorum prolationi, cum gravitate factæ, postponebat. Ita enim loquitur in lib. 10. Confess. cap. 33. *Sed valde interdum, ut melos omne Carilænarum suavitium, quibus Davidicum Psalterium frequentatur, ab auribus meis removeri velim, atque ipsius Ecclesiæ: tutius quæ mihi videtur, quod de Alexandrino Episcopo Anastasio saepe mihi dictum comminor, qui tam modico flexu vocis faciebat sonare Lectorem Psalmi, ut pronuncianti vicinior esset, quam canenti.* Hæc ille; ex cuius verbis evincitur, quod in Monasteriis non modò, sed etiam in Cathedralibus Ægypti Basilicis mos ille vigeat, æquabili vocis tenore Psalmos recitandi. Eundem servasse canendi ritum Ecclesias Africanas, significat idem S. Augustinus Epist. 55. juxta novam editionem num. 34. ubi ait: *De hac re (nempe de Hymnis & Psalmis canendis) varia consuetudo est, & pleraque in Africa Ecclesia membra pergrava sunt: ita, ut Donatistæ nos reprehendant, quod sobrie psallimus in Ecclesia Divina Carmina prophetarum.* Denique simplicem, sobriamque huiusmodi cantionem Auctor responsionum ad Orthodoxos quest. 107. quæ Justino Martyri tribuuntur,

& S. Johannes Chrysoſtomus *Homilia de Monachatu Tom. 5. & Homilia 14. in Epist. 1. ad Timotheum* approbant, & collaudant.

X. Gavant. pag. 60. col. 2. n. 15. -- *De aeterno Cantu est magna questio, quis fuerit Auctor &c.* De hac re loquuti sumus supra cap. 7. num. 11. ubi egimus de Auctore Antiphonarum; iis tamen, quae ibidem diximus, addimus hoc loco, quod, quamvis Henricus Valeſius in suis eruditissimis Annotationibus ad Socratis Historiam, asseruerit, primos omnium Flavianum, ac Diodorum Regnante Constantio Psallentium Choros Antiochiam bifarie divisisse, & Psalms Davidicos alternis canendos eis tradidisse, eamque rem primò in Antiochia institutam, postea ad reliquas totius orbis Ecclesias dimanasse, testante hoc Theodoro in lib. 2. *Historia cap. 24.* & ante illum Theodoro Mopseusteno, nihilominus Valeſius idem eam Psalmodiae speciem jam ante Flavianum, atque Diodorum à Syris fuisse usurpam, colligit ex laudati Theodori Mopseusteni fragmento, quod refert Nicetas in *Thesaurò Orthodoxae Fidei lib. 5. cap. 13.* idque magis firmatur, ex quo praedictos Monachos Flavianum, & Diodorum Theodoritus *cit. loc.* ut adstruit Gavantus, alterni Cantus potius Instauratores vocat, quam Institutores. Quidquid autem sit de Auctore hujusce ritus; alternum Cantum tempore Gregorii Nazianzeni in Monasteriis utriusque sexus jam receptissimum fuisse, manifestum est ex jambico ejus carmine de virtute sub finem; idque omnibus notissimum esse dicit. Eorum Chorum Angelicum vocat, qui nunc simul, nunc vicibus alternis canit: quapropter saltem inde colligitur, quod uno ferme ante Cassianum Seculo alternatim canendi ritus apud Orientales inolevit, qui sensim inde manavit ad Occidentales, ut optimè notat Mabillon. in *Disquisitione Censuræ Calligani n. 7.* erga finem. De hac re legendus est etiam eruditissimus Thomassinus in lib. 1. *Disciplina Ecclesiastica capp. 34. & 35.*

Ceterum praefatum alternatim psallentium Ritum à Lege veteri derivasse, videtur non dubitandum; in veteri enim Testamento ex Davidica institutione, Levitae in tres Choros distributi canebant coram Tabernaculo Testimonii; stabant autem juxta ordinem suum in Ministerio. Chorus medius Levitarum erat Caathitarum sub Cantore Herman; Chorus dexter Levitarum Gersonitarum, sub Cantore Asaph; Chorus verò sinister Levitarum Meraritarum sub Cantore Ethan. Primo *Paralipom. c. 6.* Eos autem per Choros decantasse, ac sibi invicem respondisse, nulli dubium esse potest, ait noster Thomassinus in *sua Praefat. ad Antiphon. Rom. Ecclesia.*

XI. Gavant. pag. 61. col. 1. n. 18. -- *Statutum esse ad Psalms, quod hodie observant Clerici Regulares &c.* Etiam hoc loco nostrae Congregationis Ritum allegat Gavantus, quem observamus in Cantu Psalms. Castaldus noster in *Ceremoniali lib. 2. cap. 3. num. 3.* de Corporis habitu in canendis Psalms juxta nostri Ordinis morem à S. P. nostro Cajetano acceptum ita decernit: *Cum Psalms cantantur, regulariter omnes stare oportet, quod si ob Corporis imbecillitatem alicui stare non possit; arbitrio Superiori juxta ex causa concedendum relinquitur.* Idem Castaldus in *sua Praxi lib. 2. sect. 3. cap. 2. num. 2.* ait: *factis laudabilis est Religiosorum consuetudo, apud quos maxima Ecclesiastica viget observantia, Psalms stantes praecantandi.* Sed quod magis est, talis disciplina discrete praescribitur in nostris Constitutionibus *part. 1. ca. 1. n. 10.* ubi habetur. *Psalms Penitentiales genibus flexis, Graduales, & pro Defunctis sedentes, reliquos stantes in Choro recitent.* Quem quidem nostri Ordinis Ritum cum in citato Constitutionum loco Johannes Lorinus, Soc. Jesu praclarus Theologus, & Psalms eruditissimus Interpres, advertisset, in Prolegomenis ad suos Commentarios *cap. 14.* singularitatis notam nostris impingens scripsit haec praecisa verba: *mirum est, praeter unum*

num aliquem Ordinem (nos Clericos Regulares intelligens, ut liquet ex illius contextu) nullum hodie extare, qui eo situ Corporis, aliterve, quam sedendo Psalmos in Choro decantet. Quocirca Antonium Caracciolum, eruditissimum plane Virum, & nostrarum Constitutionum eximium Interpretem & acerrimum hujus Ritus defensorem, severa nimis manu perstringit. Veram fœdè labitur Vir ille doctissimus, mos enim concinendi Psalmos, non sedendo, sed stando adhuc juxta priscam disciplinam servatur non solum à nobis, sed etiam ab aliis Regularium Ordinibus, & equidem in Rituali Cisterciensi ex Libro Usuum, definitionibus Ordinis &c. collecto, & Parisiis impresso Anno 1721. cap. 8. num. 3. legitur: *Stamus adhuc in stallis, sed vu'tibus ad invicem versis, seu Chorus ad Chorum &c. ad Psalmos, Hymnos, Cantica, & Antiphonas Communes.* Petrus Bohërius exponens verba illa; *sedentibus omnibus in scamnis*, quæ leguntur in cap. 9. Regulæ S. Benedicti; dicit: in hac Regula expressè non contineri, num standum, an sedendum sit; quando Psalmi canuntur; Menardus tamen ex iis S. Benedicti verbis satis apposite intulit, ut observat Martene ibidem in Commentario instituti sui, inter psallendum Monachos stare debere, qui enim jubentur sedere, dum leguntur Lektionen, prius stitisse psallendo necesse est, id quod aliis etiam argumentis probat Menardus, & hanc fuisse veterum Monachorum praxim, asserit, quam videre est apud S. Athanasium in libro de *Virginitate*, ubi ait: *Media nocte surgio & Psalmos dico, quantum potes, stans.* Rursus idem colligitur ex S. Johanne Chryostomo de vita Monachorum sui temporis, ita scribente *Homil. 14. in prima Timoth.* Cum ante lucem gallus emittit vocem; omnes cum reverentia discusso sopore consurgunt à suo excitati Prælato; adstantque Sacro Choro, protinus expansis manibus Sanctos concinunt Hymnos. Suprà allegatus Bohërius, quamvis dixerit, ex verbis Regulæ S. Benedicti

colligi non posse, utrum standum, vel sedendum sit, quando Psalmi canuntur; fatetur tamen, in magnis Monasteriis Sublacenfi & Specus, ubi S. Benedictus primò pœnitentiam egit, Fratres in Psalmis omnino non sedisse. Quod de Sublacenfi Bohërius, hoc de Cassinensi asserit Bernardus Cassinensis: *usque hodie, inquit, in Psalmis canendis non sedent Fratres in Monasterio Cassinensi, licet alibi videam sedentes alternatim per vices, quod & ego non vitupero: istud tamen, utpote magis consonum intentioni S. P. N. Benedicti, magis laudo.* Idem Bohërius, cujus verba refert Edmundus Martene *cit. loc.* adstruit pariter, in magnis Gallie Cœnobiis advertisse Fratres sedere, dum Psalmi explentur, interdum tamen Fratrum medietatem in uno Psalmo sedisse, aliam alternatim in alio. Inter prædicta magna illa Monasteria recenseret Cluniacense, in quo *si quis sedere voluerit inter psalmodiam*, inquit Udalricus *lib. 2. cap. 7. observat, ne sedeat juxta alium sedentem, & ita, ut unus stet, & sedeat alter, & invicem exhibere debent occasionem sedendi.* Divionense S. Benigni, cujus antiquæ Consuetudines MSS. eandem cum Udalrico præferunt, addunt, *quod unus post duos Psalmos sedeat, & alter stet.* Bursfeldenses etiam ad Psalmos alternatim sedent. Nos verò, ait laudatus Martene, ad omnes Horas Diurnas semper stamus. Non solum prædicti Cœnobia, sed etiam alii Religiosi Psalmos stando decantant, ut Cappuccini, ita enim præscribitur in eorum Ceremoniali *part. 1. cap. 14.* item Clerici Regulares Minores, ut ex illorum pariter Cerem. *part. 1. cap. 10.* constat, & alii etiam Regulares. Antiquissimum autem esse hunc ritum, ut Psalmi à stantibus cantentur, eruditissime probant supracitatus Antonius Caracciolum in 2. editione sui Commentarii ad prædictum nostrarum Constitutionum locum, nec non Franciscus Maggius *disquisit. 5. & seqq. de Divino Officio, & Choro*; qui ita convellunt Lorini censuram, ut mirum sit, tantum Aucto-

ctorem id asserere potuisse. Quæ verò ex Cassiano in sui confirmationem adduxit Lorinus, illi potiùs adversantur; cum ex ipso Cassiani Textu Alardus Gazæus in suis Commentariis ad ea, ut §. 1. b. 2. evidenter ostendat, Monachos quidem, qui alios psallentes audiebant sedisse, eos verò, qui psallerent, stetisse. Quòd si quis opponat ex eodem loco, & cap. 12. Monachos illos non stantes, sed sedentes Psalmodiam celebrasse, responsio ex eodem in promptu est, Monachos illos non recitasse quidem Psalmos, sed solummodò unicum Psallentem auscultasse,

& ut in Textu dicti Capituli §. habetur: In Psalleris verba omni cordis intentione defixis stetisse; ita ex hoc Textu utrunque habetur, & Psallentem stetisse, & non psallentes confedisse. Ex hoc ritu autumat idem Gazæus ortam esse consuetudinem, ut qui legit Sacram Scripturam, Sanctorum Vitas, Martyrologium, Capitula, aut Collectas, & alia hujusmodi, ipse quidem Lector stando legat, cæteri sedentes auscultent. De non sedendo ad opus Dei integram edidit Petrus Damiani opusculum, quod curiosus Lector consulere poterit.

De Canticis, XXIII.

RUBRICA.

- 1 **C**antica dicuntur in Officio de Tempore, tam de Dominicis, quàm Feriis, ad Laudes, Vesperas, & Completorium ut in Psalterio distribuuntur.
- 2 In Festis & Tempore Paschali, ad Laudes semper dicitur Canticum Benedicite, ut in Dominica; & in fine ejus non dicitur Gloria Patri, sicut in aliis Canticis dicitur, nec respondetur, Amen. Alia Cantica serialia; ut in Psalterio, ad Laudes non dicuntur, nisi quando fit Officium de Feria extra tempus Paschale.
- 3 Canticum Benedictus, Magnificat, & Nunc dimittis, semper dicuntur suo loco, ut in Psalterio.

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti

Cap. IX. De Canticis.

I. Gavant. pag. 61. col. 2. n. 1. -- *Canticum est vox musica cum harmonia ore solo prolata &c.* Orthodoxi Patres Hilarius, Chrysostomus, & Euthymius in præfat. Psalmorum, necnon Basilus in Psalm. 29. Cantica distinguunt à Psalmis, per hoc, quòd Psalmus sermo musicus quidem sit, qui secundùm harmoniæ rationem ad Organum pulsari, & simul cantari solet. Canticum verò est, cum Cantorum Chorus libertate sua utens, nec in consonum Organi adstrictus obsequium solius vocis modulatione exultat. Quando autem cum Organo præ-

cinente Cantoris vox instrumenti æmulatrix subsequitur, Canticum Psalmi nuncupatur. Cùm autem humana voce incipiente Organi sonus pari suavitate vocis modulus imitatur, Psalmus Cantici vocari consuevit, ita Cardinalis Bona de Divina Psalmodia cap. 16. §. 12.

II. Gavant. eod. n. 1. -- *Canticum gratiarum actonem significat &c.* Omnia Cantica composita fuisse ad persolvendas Deo grates pro insigni aliquo, & speciali beneficio, affirmant Riccardus Victorinus lib. 4. in Apo alypsim cap. 6. Rupertus in Prolog. Can-